

Magazine van de VBOK

OP WEG NAAR HET VOLMAAKTE KIND

laat leven
jaargang 46 / nr. 181
december 2015

**ELK MENSELIJK LEVEN
IS WAARDEVOL EN KWETSBAAR
HET VERDIENT ZORG EN BESCHERMING
ONGEBOREN LEVEN IN HET BIJZONDER**

**VANUIT DEZE BEWOGENHEID
KLOPT HET HART VAN DE VBOK
EN KOMEN WE IN BEWEGING
VANUIT DE VISIE DAT HET LEVEN EEN WONDER IS**

**SAMEN MET IEDEREEN DIE DEZE VISIE DEELT
KOMT DE VBOK VOL OVERTUIGING OP
VOOR DE RECHTEN VAN HET ONGEBOREN KIND**

HOOFDREDACTIONEEL

'In jullie land kun je in Amsterdam naar de rosse buurt. Daar kun je marihuana kopen. Jullie zeggen dat dat een mensenrecht is. Waarom mogen mijn cliënten dan het geslacht van hun kinderen niet kiezen?' Aldus de directeur van een vooruitstrevende IVF-kliniek in Europa.

Embryoselecties op basis van geslacht is stap één. Daarna volgt selectie op gewenste eigenschappen. Deze selecties vinden plaats binnen acht dagen na de bevruchting. Hoe gaan we daar als leden van een vereniging mee om, die sinds de oprichting in 1971 stelt dat het ongeboren leven vanaf de conceptie *menselijk* leven is? En dat deze ongeboren kinderen daarom zorg en bescherming verdienen en nodig hebben?

Na een periode van stilte laat de VBOK weer van zich horen. Nog steeds wordt in Nederland één op de zeven zwangerschappen bewust vroegtijdig beëindigd. Dat betekent dat één op de zeven kinderen niet geboren mag worden. Voor deze kostbare, ongeboren kinderen willen we opnieuw onze stem laten horen, het maatschappelijke gesprek weer aanzwengelen. Met als doel dat het aantal zwangerschapsafbrekingen sterk vermindert. Met de volledig vernieuwde opzet van *Laat Leven* hopen we hieraan een bijdrage te leveren. Leden, donateurs en een brede groep belanghebbers ontvangen dit VBOK-magazine twee keer per jaar. Naast informatie over VBOK en Siriz willen we u als lezer door de thematische opzet informeren en inspireren om zelf een bijdrage te leveren aan het maatschappelijk gesprek over het ongeboren leven.

Als thema voor dit eerste vernieuwde nummer hebben we een onderwerp gekozen dat in 2015 al meer in de samenleving aan de orde is geweest: *de volmaakte mens*.

In dit geval toegespitst op het volmaakte kind. Gezien de snelle ontwikkelingen in de wetenschap duurt het niet lang meer voor mensen in de 'genetische supermarkt' hun kind kunnen samenstellen op eigenschappen als onder meer haarkleur, lengte, spiersterkte, concentratievermogen en muzikaliteit.

Maar als dit allemaal kan, willen we wel leven als op een achtste scheppingsdag? Zijn we in deze verregaande vorm van *beheersing* nog wel ontvankelijk voor het ongevraagde, het onverwachte, het wonder? In zijn verhaal (blz. 6) gaat professor Theo Boer in op deze vraag.

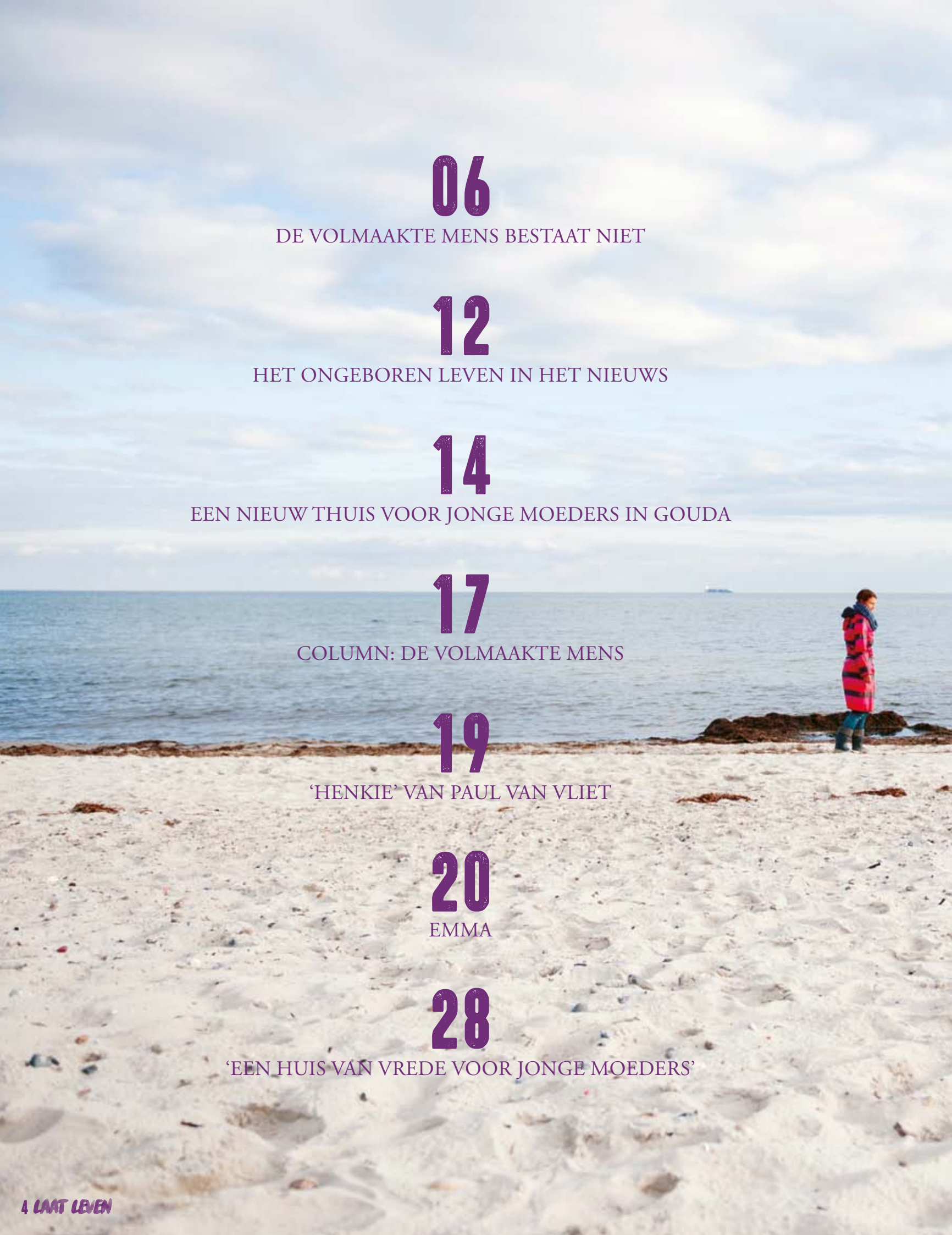
De gen-ideologie en -technologie, het sleutelen aan menselijke eigenschappen, stelt ons ten diepste dezelfde vraag als in het ethisch denken rond het ongeboren leven. De vraag naar ons mensbeeld: wie en wat is de mens? Laat dit magazine u meenemen in het zoeken naar een antwoord.

Lees het verhaal van Fenna en haar man die er bewust voor kozen hun dochtertje Emma, met een dodelijke genetische afwijking, geboren te laten worden. Laat u meenemen in het enthousiasme van Natasja en Allert Jan, die vanuit hun liefde voor jonge moeders het leef-/leerhuis van Siriz gaan beheren. Laat u inspireren om u in te zetten voor de bescherming en de rechten van het ongeboren kind.

Ik ben erg benieuwd wat u vindt van deze vernieuwde opzet van *Laat Leven*. Mailt u gerust naar: arthur.alderliesten@vbok.nl.

Arthur Alderliesten
Hoofdredacteur

06

DE VOLMAAKTE MENS BESTAAT NIET

12

HET ONGEBOREN LEVEN IN HET NIEUWS

14

EEN NIEUW THUIS VOOR JONGE MOEDERS IN GOUDA

17

COLUMN: DE VOLMAAKTE MENS

19

‘HENKIE’ VAN PAUL VAN VLIET

20

EMMA

28

‘EEN HUIS VAN VREDE VOOR JONGE MOEDERS’

COLOFON

LAAT LEVEN is een uitgave van de VBOK die twee keer per jaar verschijnt in een oplage van 65.000 exemplaren.

HOOFDREDACTEUR
Arthur Alderliesten

REDACTIELEDEN
Jessica van den Bogerd
Stasja Schenk

CONCEPT & DESIGN
Frivista

FOTOGRAFIE
Eljee Bergwerff Photography
Pim Geerts | Beeldopbouw
Pauline Kuiper

CONTACT
Arnhemseweg 23
3811 NN Amersfoort
Postbus 559
3800 AN Amersfoort
info@vbok.nl
+31 (0)33 463 82 12
www.vbok.nl

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd zonder voorgaande
toestemming van de redactie.
Aan de inhoud van dit magazine
kunnen geen rechten worden
ontleend. De redactie kan niet
aansprakelijk worden gesteld voor
druk- of zetfouten.

DE VOLMAAKTE MENS BESTAAT NIET

Theo Boer

In de afgelopen jaren is er in de westerse wereld een even interessante als heftige discussie ontstaan over de mogelijkheid en de wenselijkheid van mensverbetering. Sommigen wijzen erop dat als het leven het resultaat is van evolutie, er geen redenen zijn om aan te nemen dat die niet dóór zou kunnen gaan in de richting van nog intelligentere wezens. En nu we als mensen toch zover zijn: waarom maken we niet gelijk gebruik van de technologie: van de stap van 'homo sapiens' naar 'homo technicus'? In dit artikel wil ik dit thema aanvliegen langs de route van de theologie. Ik hoop daarbij duidelijk te maken dat christenen en niet-christenen in veel opzichten over dezelfde argumenten beschikken. Waar dat niet zo is, kunnen wij van elkaars argumentatie het nodige leren.

Het christendom heeft altijd een ingewikkelde verhouding gehad met technologie. Aan de ene kant wilden mensen eenvoudig en dicht bij de natuur leven. Door deze mensen werden culturen vaak als de bron van het kwaad aangemerkt. Opvallend is de terugkerende kritiek die je in de Bijbel aantreft op gecentraliseerde en hoogontwikkelde culturen als Egypte, Babel, Ninevé en Rome. Wie dicht bij zijn schepper leeft, leeft het liefst ook dicht bij de natuur. Hij hoedt zijn schaapskudde, snoeit zijn wijnstok en rust uit onder zijn vijgenboom. Denk ook aan het beeld van het paradijs: mensen leefden er dichtbij God en dichtbij de natuur. Aan de andere kant heeft het geloof juist mensen aangezet om zich te organiseren, om creatief te zijn, onderzoek te doen. Vriend en vijand zijn het erover eens dat de oorsprong van zowel de Europese universiteiten als die van zorginstellingen in het godsdienstige streven lag om het beste uit zichzelf en anderen te halen. Die gedrevenheid werd mede ingegeven door het bewustzijn dat de natuur naast goede elementen ook problematische kanten heeft. Denk aan racisme, egoïsme, aan door andere mensen en door de natuur veroorzaakt lijden, aan handicaps en ziekten en aan een vroegtijdige dood. Met behulp van de techniek zijn al die zaken draaglijker: we hoeven minder te lijden en minder hard te werken en gaan

minder vroeg dood. Het resultaat is een hoogstaande cultuur waarvan we nog steeds de vruchten plukken.

CHRISTENEN EN TECHNOLOGIE

Christenen staan in het algemeen positief tegenover technologische ontwikkelingen, gezondheidszorg en onderwijs. Toch komen er in de laatste jaren haarscheurtjes in die positieve attitude. Dat heeft alles te maken met twee ontwikkelingen binnen de technologie: ten eerste groeien haar aspiraties uit hun jasje en ten tweede worden haar fouten en bijwerkingen veelomvattender. Om met het laatste, fouten en bijwerkingen, te beginnen: denk maar aan de opwarming van de aarde, de verwoestijning, de uitputting van natuurlijke hulpbronnen, maar ook aan de effecten van internet op de seksuele moraal en van de sociale media op vriendschappen. Waar het, zoals genoemd, ook misgaat: in de aspiraties, de doelen die worden nagestreefd.

VAN HERSTEL NAAR VERBETERING

In het verleden was het doel van de techniek vooral herstel van de natuur – met respect voor haar 'eigen' karakter – recentelijk gaat het in toenemende mate om 'verbetering' ervan. In het verleden is de taak van de geneeskunst dan ook vooral omschreven in termen

Prof. dr. Theo Boer is Lindeboom Hoogleraar Ethiek van de zorg aan de Theologische Universiteit Kampen en Universitair Docent Ethiek bij de Protestantse Theologische Universiteit in Groningen. Samen met Richard Fischer schreef hij het boek *Human Enhancement: Scientific, Ethical and Theological Aspects from a European Perspective*. Brussels: Conference of European Churches, 2013.

van genezen en verlichten. De dood haal je er niet mee weg en dat moet je ook niet willen. 'Het is goed dat de mens sterfelijk is', zei de theoloog Karl Barth eens, 'hij zou gaan denken dat hij God was'. Wel mag het leven voor de dood dankzij de gezondheidszorg groeien en bloeien.

Met die bescheiden aspiraties is echter iets gebeurd. Regelmatig in de geschiedenis vatte het idee post dat we ons menszijn kunnen ontstijgen. Dat we als God kunnen worden. In de geschiedenis is de torenbouw van Babel ('opstijgen tot de hemel') daar al een voorbeeld van. Maar denk ook aan dictators die zich als goden laten fêteren en wetenschappers die supermensen tot stand willen brengen. Kijk je naar mensen als Hitler en een hele serie communistische dictators, dan realiseer je je dat seculiere ideologieën het in dit opzicht niet beter doen. Denk ook aan de genetica: op het gebied van de zogeheten negatieve eugenetica gaat het nog om het uitsélectioneren van ziekten, bijvoorbeeld door een verbod op voortplanting bij mensen met erfelijke afwijkingen, of door embryoselectie op basis van de kwaliteit van de genen. De positieve eugenetica gaat verder: die wil mensen tot stand brengen die superprestaties kunnen leveren. De mensheid 2.0 waarbij de mens zijn eigen schepping (of evolutie) gaat voortzetten. Dat die aspiraties op argwaan stuiten, zie je aan films als 'Dr. Frankenstein' en boeken als 'Brave New World' en '1984'. En na de Nazi-experimenten op dit terrein – zoals het Lebensborn project en het euthanasieprogramma – bleef het een tijd lang stil. Inmiddels staat mensverbetering, 'human enhancement', echter weer volop op de agenda.

MENSVERBETERING

Wat is mensverbetering? Voor alles is het een vaag begrip, voortkomend uit het feit dat niemand echt weet wat er op dit terrein mogelijk is. In de literatuur wordt wel gesproken van samenkomende technologieën – converging technologies –, dat wil zeggen dat er allerlei takken van sport in samenwerken: de (moleculaire) biologie, de genetica, de nanotechnologie, de informatica en robotica, de farmacie, etc. Alles met als doel om mensen in staat te stellen om nog gemakkelijker, gezonder en langer te leven en om nog meer te presteren.

Ondanks die hoge doelen, zal, wie op internet naar mensverbetering zoekt, vooral voorbeelden zien die te maken hebben met het verhelpen van handicaps en niet of nauwelijks met een evolutie van de mens in de richting van supermens. Wees al blij als iemand met verlamming met hulp van elektroden in de hersenen een kunstarm kan bewegen; dat organen bij uitval kunnen regenereren; dat mensen met geheugenproblemen zich beter kunnen concentreren; en wees blij met de plastische chirurgie waarbij mensen er minder gehand uitzien. Typerend in al deze voorbeelden is nog iets: de massieve en blijvende afhankelijkheid van technologie. Veel van deze 'verbeteringen' zijn in essentie niet veel anders dan hulpmiddelen die we al eerder hadden, zoals brillen of auto's, maar nu dichter op, of zelfs binnen het lichaam. Ze blijven beperkt tot dié mensen: hun kinderen worden weer gewoon geboren zonder die chips, elektrodes en sensors. Misschien is het meest opzienbarende aan mensverbetering dus niet wat we allemaal kunnen – dat valt mee, of tegen – maar het ongebreidelde vertrouwen in dat kunnen.

WAT HEB JE ERAAN ALS DIE SUPERMENSEN UITEINDELIJK NET ZULKE ONGEDULDIGE JALOERSE OF DRIFTIGE WEZENS BLIJKEN TE ZIJN ALS WIJZELF

WAT HEB JE ERAAN?

Daar komt bij dat er over de morele betekenis van de term 'verbeteren' geen eenstemmigheid is. Wat heb je eraan als die supermensen uiteindelijk net zulke ongeduldige, jaloerse of driftige wezens blijken te zijn als wijzelf en dus nog steeds voordringen bij de kassa en sjoemelen met hun belasting? Wat als de verbeterde mens dankzij zijn verbeterde zintuigen nog effectiever ontrouw is aan zijn partner? Wat als het geniale kloontje van Cruijff lak blijkt te hebben aan voetballen en verslaafd wordt aan internetspelletjes? Verbetering van menselijke prestaties betekent allerm minst dat je daarmee ook mensen hebt die onzelfzuchtiger, liefdevoller, milder en rechtvaardiger zijn.

Ik zet het nog wat scherper neer: zou het niet kunnen zijn dat verbetering van de mens (in termen van bijvoorbeeld snelheid van denken en bewegen, van levensduur en van gezondheid) leidt tot een verarming van het innerlijke leven? Verlangt verbetering van de mensheid soms geen onaanvaardbare prijs?

Om met die prijs te beginnen: natúúrlijk willen wij leed beperken en gezondheid verbeteren. Geen weldenkend mens zal beweren dat het niet erg is als iemand tijdens de zwangerschap rookt en excessief drinkt. Niemand zal zeggen: maakt niet uit of je autogordels draagt. Natuurlijk zul je handicaps en ziekten indien mogelijk moeten voorkomen. Dat is zowel in de seculiere wereld als in het jodendom en christendom altijd zo geweest. Laten we de godsdienstige kant verder belichten. Er is vanuit dit perspectief dus ook niets tegen het voorkomen van handicaps. De vraag is echter: tegen welke prijs? Het voorkomen van een handicap door inachtneming van goede voeding en hygiëne is heel wat anders dan het creëren en vervolgens uitselcteren en doden van menselijk leven. Neem embryoselectie: daar worden meerdere embryo's tot stand gebracht waarna de gezondste worden uitgekozen en de rest wordt vernietigd (of voor onderzoek gebruikt). Een ander voorbeeld is abortus na een prenatale test.

Weliswaar kun je de motieven van sommige ouders goed voorstellen. Met name wanneer zij al een kind met een zeer ernstige handicap hebben en er een grote kans bestaat dat ook een volgend kind die handicap heeft. Toch blijft elke doding van ongeboren leven een moreel probleem, zelfs als daar nobele motieven achter schuil gaan.

VAN ONGEBOREN LEVEN BLIJF JE AF

De vraag wat precies de 'morele status' van ongeboren leven is, met name de vraag of er vanaf de conceptie al sprake is van een menselijke persoon, wordt in de traditie niet eensluidend beantwoord. Soms, zoals de filosoof Aristoteles, namen aan dat een embryo pas na veertig dagen een ziel kreeg. Het Jodendom gaat veelal zelfs uit van de opvatting dat een menselijke ziel pas ontstaat wanneer een kind ter wereld komt en zijn eerste adem ontvangt. Het woord voor 'ziel' en 'adem' zijn in het Hebreeuws dezelfde.

Al die tradities delen echter één overtuiging: van ongeboren leven blijf je maar liever af. Want al weten we niet zeker of er sprake is van een menselijke persoon, zeker weten dat dat niet zo is, doen we evenmin. En bij twijfel geldt: niet inhalen. Een vergelijking: er is een kolenmijn ingestort en er is geen teken meer dat er overlevenden zijn. Maar zeker weten doen we het ook niet. Door dat niet-weten wordt er met zo'n mijn omgegaan alsof er overlevenden zijn. Toegepast op ongeboren leven: als wij niet zeker weten of al dan niet sprake is van een menselijke persoon doen we er goed aan om het te behandelen alsof dat wel zo is.

Los daarvan kunnen wij ook de plicht hebben om iets wat (nog) niet helemaal mens is, te beschermen. Want de conceptie is wel op een unieke wijze met een (latere) menselijke persoon verbonden. Dat breek je niet in de knop. Godsdienstige argumenten zijn er te over. Psalm 139 spreekt intiem en indrukwekkend over God die mijn 'vormeloze begin' zag; de schrijver zal hebben geduïd op het stadium van 1-8 weken van de zwangerschap. De moeder van Simson – de held die Israël moest redden uit de aanvallen van de Filistijnen – mocht vanaf dat zij van de zwangerschap al geen wijn en sterke drank meer drinken. Hoe je het ook wendt of keert, er is iets bijzonders aan de hand met ongeboren leven. Daar mag het christelijk geloof ons dan wat je zou kunnen noemen de 'ontdekkingscontext' voor leveren, maar het gegeven zelf is een algemeen menselijke ervaring die wordt opgedaan dwars door alle levensbeschouwingen heen.

REACTIE

"Dag mevrouw Haak" zegt hij nadrukkelijk als ik hem begroet. Coen is nu 11 jaar, hij is blind en heeft een verstandelijke beperking. Als je hem hoort praten maakt hij de indruk over elk onderwerp een goed doordachte mening te hebben. Zijn moeder grinnikt als ik dat zeg. 'Hij speelt zijn rol van slimme jongen overtuigend' complimenteert ze hem. De zorg voor Coen vraagt veel van zijn ouders, zus en broers. Zijn moeder heeft haar baan opgegeven om goed voor hem en de andere kinderen te kunnen zorgen. Het is mooi om te zien hoe ze het met elkaar doen. Bij alles wat ze doen als gezin, spelen de mogelijkheden die Coen heeft een rol. Een bijzonder kind vraagt om bijzondere keuzes. Dat doen ze samen en ze lijken ervan te genieten.

Dit verhaal gaat over de waarde van het leven. Het gaat ook over dat meisje van 16 van wie het leven voorbij leek toen ze zwanger was. Het gaat over die moeder die het met twee kinderen al zo druk had en echt geen derde wilde. Toch kozen zij voor het leven van hun kind. Die verhalen willen we weer vertellen. Het leven dat verder gaat en van grote waarde is. De keuzes die je maken kan. Het automatisme om alles wat ons 'plezierige' leven in de weg staat op te ruimen, mag gerust doorbroken worden.

Marjan Haak,
Voorzitter VBOK

REACTIE

Prof. dr. Boer heeft een mooi artikel geschreven. Wetenschap en techniek hebben ons inderdaad geen windeieren gelegd. De moderne mens, zeker in de westerse wereld, is langer gezond, wordt steeds ouder en hoeft steeds minder pijn te lijden. Het lijkt echter alsof de overgebleven ongemakken en pijn, die onvermijdelijk horen bij onze sterfelijke conditie, steeds moeilijker te dragen zijn. Dat geldt voor zowel ongelovige als gelovige mensen. Ook christenen worden immers sterk beïnvloed door de dominante culturele context. Een en ander bepaalt ook het denken over het begin en het einde van het menselijk bestaan. Het verbeteren van de mens en het streven naar het volmaakte kind vallen vanuit deze achtergrond te begrijpen.

Mensverbetering is een complex thema met een technische, ethische en religieuze dimensie. Terecht merkt prof. dr. Boer op dat een qua talenten verbeterde mens niet automatisch ook liefdevoller en rechtvaardiger is. Door toepassing van gentechnologie lijkt de realisatie van het volmaakte kind steeds meer nabij te komen. Maar deze ontwikkeling plaatst ons voor indringende morele vragen. Het is niet ondenkbeeldig dat de maatschappelijke druk om onvolmaakt ongeboren leven te doden steeds sterker wordt. Vanuit christelijk perspectief is dat een zorgelijke ontwikkeling. Ook onvolmaakt menselijk leven is immers een geschenk van de Schepper.

Mgr. Dr. Gerard De Korte,
Lid van Comité van Aanbeveling,
theoloog des vaderlands

Daar ligt dus ook gelijk het grootste probleem bij eventuele mensverbetering en het voorkomen van handicaps: de prijs die betaald wordt. Zowel de klassieke filosofie, de christelijke ethiek door de eeuwen, als belangrijke stromingen binnen de ethiek van de Verlichting – denk aan de filosoof Kant – benadrukken: het doel heiligt niet altijd de middelen. Wat er eenmaal aan menselijk leven bestaat, moet je beschermen. Als ‘mensverbetering’ het nodig maakt om ongeboren leven op te offeren, is dat in tenminste één opzicht dus geen verbetering!

KOESTER HET LEVEN

Er ligt een tweede probleem bij pogingen tot mensverbetering: we mogen dan hier en daar effecten boeken, maar de focus op het uit de weg ruimen van handicaps en beperkingen vormt bepaald geen stimulans voor iets anders: ons vermogen om met moeilijke zaken om te gaan. Net zoals de beschikbaarheid van euthanasie in sommige gevallen de bereidheid om met ernstig lijden te copen kan ondermijnen, leidt de focus op het tot stand brengen van betere mensen ons af van de noodzaak om met het échte leven genoeg te nemen. Daarmee doen we niet alleen kwetsbaar leven, maar ook onszelf tekort. Geconfronteerd met lijden, beperkingen en tegenslagen die niet langs medische of technologische weg te verhelpen zijn, staan we met de mond vol tanden. Steeds vaker komt bij allerlei vormen van lijden de optie van de dood als beëindiging van alle problemen ter sprake. Natuurlijk moeten we leven niet eindeloos willen rekken. Er bestaat geen plicht om tot het bittere einde door te behandelen.

Maar waar het leven geschonden is, is de enige echte mensverbetering morele verbetering: het leven koesteren. Net zoals je bij het bezichtigen van een huis soms ‘door de chaos’ heen moet kijken, moeten we leren om in een kwetsbaar mens een uniek mensenkind te zien zoals hij door God bedoeld en geliefd is. Christenen hebben in tenminste één opzicht een ronduit revolutionaire religie: God, de Schepper van hemel en aarde, hult zich in mensengewaad en is dan niet ‘Superman’, atletisch, knap, die na een mooie carrière en een lang leven in rijkdom inslaapt, maar een man ‘vertrouwd met ziekten’, ‘voor wie men het gezicht verbergt’, en die vroegtijdig aan zijn einde komt. Dat uitgerekend deze man God verbeeldt, is meer dan toeval. Het is een ondubbelzinnige verklaring dat mens-zijn niet afhangt van de uiterlijke omstandigheden, ook al moeten we wel degelijk ook de uiterlijke omstandigheden verbeteren: de al genoemde gezondheidszorg, de zorg voor zwakken en het opzetten van sociale vangnetten. ‘Morele mensverbetering’, want dáár moeten we het over hebben, sluit investeringen in wetenschap en technologie allerminst uit. Laten we vooral onze zegeningen tellen waar het gaat om het voorkomen van, en het leven met handicaps. We leven in Nederland op een historisch hoogtepunt waar het kwaliteit van leven, van gezondheid en van zorg betreft. Maar laat dat ons er niet toe verleiden, te wanhopen over het leed dat ons wél overkomt. Wie zich niet blind staart op het overschrijden van menselijke grenzen, zal ontdekken dat er binnen die grenzen nog schatten van geluk, waardigheid en liefde te winnen zijn. ☺

Priesters mogen tijdens jubeljaar abortus vergeven

Paus Franciscus versoepelt de mogelijkheden tot vergeving van abortus en strekt de verzoenende hand uit naar traditionalistische katholieken. Tijdens het komende Jaar van de Barmhartigheid geeft hij alle priesters de mogelijkheid om tijdens de biecht beleden abortus te vergeven zonder de gewoonlijk vereiste toestemming van een bisschop.

Voorwaarde is wel dat de biechteling met een berouwvol hart om vergeving vraagt. 'Ik heb zo veel vrouwen ontmoet die in hun hart het litteken van de moeilijke en pijnlijke beslissing (tot abortus) dragen', schrijft de paus in een dinsdag gepubliceerde brief. Sommigen onder hen beleven dat 'als een nederlaag en denken dat zij geen andere oplossing hebben'. De paus schrijft dat hij zich bewust is van 'de druk die hen tot deze beslissing heeft doen geraken'.

AFLAAT

Het Jaar van de Barmhartigheid, dat op 8 december 2015 begint, is een bijzonder jubeljaar, afgekondigd ter viering van de vijftigste verjaardag van het Tweede Vaticaans Concilie, dat de Rooms-Katholieke Kerk hervormde. In dat jubeljaar kunnen katholieken ook een aflaat verkrijgen als 'levende ervaring van de nabijheid van de Vader'. Daartoe gaan gelovigen op een korte pelgrimstocht naar een speciaal daartoe bestemde Heilige Deur in een kathedraal of bedevaartsoord. Ter plaatse dienen dan de sacramenten van de biecht en de eucharistie gevierd te worden. Opvallend is dat paus Franciscus ook een gebed voor hemzelf 'en voor de intenties die ik mijn hart draag voor de kerk en de wereld' als voorwaarde insluit. Volgens de huidige leer van de Rooms-Katholieke Kerk is een aflaat de vrijspreking van een straf over een zonde die in de biecht reeds vergeven is. De huidige praktijk wijkt dus sterk af van die uit de zestiende eeuw waartegen Maarten Luther zich verzette. Aan het slot van zijn jubeljaarbrieven schrijft paus Franciscus dat gelovigen tijdens het komende jubeljaar ook de absolutie van priesters van de Priesterbroederschap Pius X mogen ontvangen. Deze traditionalistische groepering werd in 1970 opgericht uit protest tegen het Tweede Vaticaans Concilie. Toen de stichter van de broederschap, monseigneur Lefebvre, zonder toestemming van Rome bisschoppen wijdde, werden alle betrokkenen geëxcommuniceerd.

WRANG

In 2009 hief de toenamlige paus Benedictus XVI de excommunicatie op, echter zonder dat de kerkelijke eenheid hersteld werd. De Priesterbroederschap Pius X heeft wereldwijd ongeveer één miljoen aanhangers, waaronder ook een handvol in Nederland. De paus schrijft dat hij 'erop vertrouwt dat in de nabije toekomst oplossingen gevonden kunnen worden om de volledige eenheid' te hervinden. Dat de absolutie door priesters van de broederschap wordt toegestaan juist in verband met de vijftigste verjaardag van het door de organisatie verfoeide concilie, zal voor een deel van de aanhangers een wrange bijmaak hebben.

"Ongeboren kind eerder beschermen"

Den Haag. Zwangere vrouwen die zich risicovol gedragen of die in risicovolle omstandigheden verkeren moeten in het belang van het ongeboren kind al in een eerste fase van de zwangerschap hulp en begeleiding aangeboden krijgen.

Daarvoor pleitte de Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming vandaag. De raad pleit er onder meer voor om de mogelijkheden voor vrijwillige hulpverlening beter te benutten, maar wijst erop dat dit wel een flinke inspanning vergt van gemeenten, die sinds dit jaar verantwoordelijk zijn voor de jeugdhulp. "De lijnen tussen verloskundigen en gynaecologen, huisartsen en maatschappelijk werk om de risicozwangere naar de gemeente toe te leiden zijn nog dun of zelfs nog niet gevormd," aldus de raad. Daarnaast zijn er wel degelijk juridische mogelijkheden voor gedwongen vroeghulp zonder dat dit afbreuk doet aan het in Nederland geldende recht van zwangere vrouwen om te kiezen voor abortus, vindt de raad. De redenering daarbij is dat elke moeder gehouden is zorg te geven aan het geboren kind en dat deze zorg zich uitstrekt tot voor diens geboorte. Daarin volgt dat de moeder zolang zij het kind draagt en dus niet kiest voor abortus in het uiterste geval ook in de eerste 24 weken van de zwangerschap onder toezicht kan worden gesteld, schrijft de raad. Op grond van de wet kan een zwangere vrouw met een psychische stoornis nu ook al worden verplicht zich in een pril stadium van de zwangerschap gedwongen te laten behandelen ter bescherming van haar ongeboren kind. In de wet die dit regelt, is eveneens opgenomen dat een dwangbehandeling losstaat van het recht op abortus. "Bij het geven van verplichte zorg staat de wens van de zwangere voorop om de zwangerschap te behouden en uit te dragen. Zolang die wens aanwezig is, mag van de zwangere verwacht worden dat zij schadetoebrengend gedrag achterwege laat", zo luidt de tekst.

REACTIE JAN MARIJNISSEN IN TROUW

06-09-2015

Bent u in al die jaren weleens van standpunt veranderd?

"Ja, natuurlijk. Als het gaat om euthanasie en abortus. Ik ben een kind van de jaren zestig. Ik verzette mij tegen het regime van de rooms-katholieke kerk waaronder ik groot werd, ik zat op de kostschool. Ik was voor maximale vrijheid. Daar ben ik veel genuanceerder over gaan denken. Vrijheid kan onvrijheid worden, kan maatschappelijke druk opleveren. Zo van: Waarom hou je dat kind? Of: Laat jij er geen eind aan maken?"

HET ONGEBOREN LEVEN IN HET NIEUWS

REFORMATORISCH DAGBLAD

15-10-2015

Planned Parenthood: Geen geld voor foetus

Washington. De omstreden Amerikaanse organisatie Planned Parenthood, de grootste eigenaar van abortusklinieken in de Verenigde Staten, zal niet langer geld aannemen van ouders voor het ter beschikking stellen van delen van foetussen.

Dat schreef de voorzitter van Planned Parenthood, Cecile Richards, deze week in een brief aan de Amerikaanse gezondheidsautoriteiten. De organisatie zal wel donaties van foetusdelen blijven aannemen, maar zal er niet meer voor betalen. Planned Parenthood raakte eerder dit jaar in opspraak door de beschuldiging dat het lichaamsdelen van geaborteerde baby's verkoopt, iets wat in de VS verboden is. Om die beschuldigingen te onderbouwen, heeft de prolifeorganisatie Center for Medical Progress (CMP) deze zomer drie undercover opgenomen videofilms gepubliceerd. Op de eerste twee daarvan is onder meer te zien hoe topfunctionarissen van Planned Parenthood vertellen over de prijs van lichaamsdelen van de geaborteerde baby's, en over de manier om die zo ongeschonden mogelijk te "oogsten". De derde film toont het ontlede lichaampje van een geaborteerde baby en mensen die op het punt staan de lichaamsdelen te verzamelen. Verder opnieuw een functionaris van Planned Parenthood die tijdens een gesprek over de prijs verklaart dat volgens haar "per onderdeel" verkopen beter is, "omdat we dan kunnen zien wat we eruit kunnen halen."

De directeur van prolifeorganisatie National Right to Life, Randall K. O'Bannon, veegde gisteren de vloer aan met het besluit van Planned Parenthood om geen geld meer aan te nemen voor foetusdelen. "Pragmatisme heeft hier de overhand - niet menselijkheid", aldus O'Bannon tegenover het blad Christianity Today. "Dit is alleen maar een indicatie dat er een besluit genomen is om een half miljard aan overheidssteun en honderden miljoenen aan inkomsten uit abortussen niet in gevaar te brengen. CMP-projectleider David Daleiden betitelt het besluit van Planned Parenthood op de website van zijn organisatie als een "regelrechte schuldbekentenis". "Als het geld dat Planned Parenthood voor lichaamsdelen van baby's heeft gekregen een legale compensatie was, waarom moeten die betalingen dan nu worden stopgezet?"

EEN NIEUW THUIS VOOR JONGE MOEDERS IN GOUDA

Een veilige woonplek waar jonge moeders de kans krijgen om voor hun kind te leren zorgen en hun leven op orde te brengen. Dat is wat Siriz met het opvanghuis voor ogen heeft. Sinds de opening in 1997 verbleven er ruim 350 moeders met hun kinderen. Eind van dit jaar sluit het Siriz opvanghuis haar deuren om plaats te maken voor een nieuwe vorm van opvang, het leef-/leerhuis. Deze vorm van opvang is kleinschaliger en stimuleert de zelfredzaamheid van jonge moeders meer. Ook met het nieuwe leef-/leerhuis willen we jonge moeders en kinderen zo goed mogelijk begeleiden naar een kansrijke toekomst.

VAN VRIJWILLIGERSINITIATIEF TOT PROFESSIONELE ZORGORGANISATIE

Het huidige opvanghuis ontstond als vrijwilligersinitiatief van de VBOK. In Nederland waren er onvoldoende opvangmogelijkheden waar jonge moeders tijdelijk konden verblijven. Het huidige opvanghuis, maar ook het nieuwe leef-/leerhuis,

is daarom juist bedoeld voor jonge (aanstaande) moeders in de leeftijd van 15 tot 25 jaar die onbedoeld zwanger zijn geraakt en zijn vastgelopen in hun leefsituatie. Zij hebben na de geboorte van hun kindje intensieve begeleiding nodig bij het moederschap en het op orde brengen van hun leven. Hun problematiek varieert van een licht verstandelijke beperking tot psychiatrische problematiek. Vaak zijn er ook problemen op bijvoorbeeld financieel, sociaal, of relationeel gebied.

Het opvanghuis is inmiddels uitgegroeid tot een professionele 24-uursorganisatie. Beroepskrachten en vrijwilligers hebben er in de afgelopen jaren voor gezorgd dat jonge moeders een veilige start konden maken met hun baby. Om aan te sluiten bij de ontwikkelingen in het sociale domein, zoals de nieuwe wetgeving op het gebied van zorg en participatie, zal het huidige opvanghuis in Gouda eind dit jaar worden veranderd in een leef-/leerhuis. De doelgroep van deze vorm van opvang verandert niet, de manier van opvang en begeleiding wel.

INWONEND ECHTPAAR

In het leef-/leerhuis wonen straks vier jonge (aanstaande) moeders gezamenlijk met een inwonend echtpaar, Allert Jan en Natasja Versluis (lees voor een kennismaking met dit echtpaar het interview op pagina 28 van dit magazine). Zij zijn beschikbaar voor de dagelijkse begeleiding. Voor de psychosociale hulp worden woonbegeleiders ingezet. Deze hebben jarenlange ervaring in ons opvanghuis en zullen straks ook zorgen voor de professionele begeleiding in het leef-/leerhuis. Moeders krijgen in het leef-/leerhuis naast een duidelijke dagstructuur, gesprekken met de woonbegeleiders, lesmodules in groepsverband en Video Interactie Begeleiding. Opvang in het leef-/leerhuis is kleinschaliger, laagdrempeliger en efficiënter. Het kleinschalige karakter past goed bij de doelgroep. Daarnaast worden jonge moeders, in vergelijking met de intensieve methode van het opvanghuis, meer gestimuleerd om zelfredzaam te worden, een belangrijke doelstelling in de huidige participatiesamenleving.

"Ik was 16 jaar en had maar 1 of 2 keer de pil niet geslikt. Toch raakte ik zwanger. Mijn vriend liet me kiezen tussen onze relatie of de baby. Zes weken voor mijn bevalling kon ik bij het Siriz opvanghuis terecht. Daar was ik erg blij mee en toch was het soms ook best moeilijk. Maar ik ben vanuit het opvanghuis weer naar school gegaan en ik heb geleerd om voor mezelf en voor mijn zoontje te zorgen. Siriz heeft me daar echt bij geholpen." 🧡 SAMIRA

VERBOUWING

Dat betekent dat het huidige opvanghuis de komende maanden verbouwd, opgeknapt en ingericht gaat worden. De verbouwing vindt zodanig plaats dat huidige bewoners hiervan zo min mogelijk hinder ondervinden. Zij worden tijdelijk opgevangen in een ander pand in Gouda en stromen de komende maanden uit, omdat hun periode van hulpverlening afloopt, of gaan na de verbouwing wonen in het leef-/leerhuis.

DE VOLGENDE STAP

Een logisch vervolg op een verblijf in het leef-/leerhuis is begeleid wonen. Daarom wil Siriz in 2016 graag meer jonge moeders de mogelijkheid bieden om stapsgewijs een eigen leven op te bouwen, samen met hun kind. Begeleid wonen is een begeleidingsvorm waarbij de jonge moeder zelfstandig woont gedurende een afgesproken periode, in een pand dat gehuurd wordt door Siriz en daarbij twee tot vier uur per week professionele begeleiding van woonbegeleiders ontvangt. Hier hebben de jonge moeders meer vrijheid en zelfstandigheid. Siriz biedt op dit moment in Gouda aan twee moeders een plaats in een begeleid wonen project. In 2016 komen er drie plaatsen bij in Gouda. Daarnaast wordt momenteel ook een pand verbouwd in Delft waar we volgend jaar vier moeders hopen te ontvangen. Ook jonge moeders die niet hebben gewoond in het leef-/leerhuis kunnen terecht in de begeleid wonen projecten van Siriz.

Met deze twee vormen van opvang wil Siriz onverminderd werken aan haar missie om jonge (aanstaande) moeders en hun kinderen te helpen bouwen aan hun toekomst. 🧡

Tekst: Stasja Schenk

Projectkosten leef-/leerhuis		
Tien kinderbedjes met matras a € 200	€	2.000
Tien wandelwagens a € 500	€	5.000
Tien boxen a € 200	€	2.000
Tien commodes a € 450	€	4.500
Eénpersoonbed	€	200
Eénpersoonmatras	€	100
Gordijnen	€	300
Waterkoker	€	35
Pannenset	€	125
Bordenset	€	65
Bestekset	€	60
Wasmachines en drogers	€	4.000

HELP ONS BOUWEN

Om het leef-/leerhuis financieel mogelijk te maken, hopen we op uw steun te mogen rekenen. Hierboven vindt u een overzicht van enkele kosten die gemaakt moeten worden voordat het huis echt van start kan gaan. Iedere bijdrage is van harte welkom!

U kunt uw gift overmaken op [NL36INGB0002585780](#) t.n.v. VBOK o.v.v. Gouda.

Mochten de donaties het benodigde budget overschrijden, dan zullen deze giften voor andere vormen van hulpverlening, zoals gesprekken met maatschappelijk werkers, worden ingezet.

EXCLUSIEVE VBOK – LEDEN AANBIEDING

'Ben je er klaar voor?' vroeg mama. Ik keek door de straat en zag een paar jongens en meisjes van mijn leeftijd voorbij fietsen. Daarna gingen mijn ogen naar het logo van Siriz. "Bij onbedoelde zwangerschappen" stond er. 'Ja, ik ben er klaar voor.'

'Je bent dus zwanger, Anne. Wil je gewoon beginnen mij je verhaal te vertellen?' Ik keek haar niet-begrijpend aan. Ze glimlachte. 'Waar kom je vandaan?'

'Uit Oudewater.'

'En je bent 14 jaar, toch?' Ik knikte en keek snel naar mama, om de reactie van Julia niet te zien.

'Zijn jij en de vader van je kindje nog samen?'

'Nee.'

'Weet je wel wie het is?'

Langzaam kwam ik los en vertelde haar wat zich de afgelopen maanden allemaal had afgespeeld.

'En nu ben ik zwanger,' sloot ik af.

'Alles Over Hoop' vertelt het persoonlijke verhaal van Anne Alles. Over haar jeugd en haar rol als tienermoeder. Een verhaal over tweestrijd en twijfel. Over jong zijn en jong moeder zijn. Over geluk en angst. Angst voor de toekomst. Voor wat anderen denken. Wat betekent het voor Anne zelf?

In het boek weerklinkt de worsteling tussen geloof en hoop. De weg van een naar het leek onbevangen jeugd naar volwassenheid. Volledig overhoop gehaald. 'Alles Over Hoop' verhaalt van de onomkeerbare tweestrijd tussen vertrouwen en de harde werkelijkheid. Zoekend naar antwoorden en houvast. Houvast dat Anne vindt in haar geloof. Haar geloof in God. Heen en weer geslingerd tussen hoop en vertrouwen.

'Alles Over Hoop' geeft tegelijk inzicht in de ongenueanceerde jeugdcultuur met het soms rauwe taalgebruik dat erbij hoort.

BESTEL NU

Bestel het boek van Anne Alles als lid of donateur van VBOK voor de exclusieve ledenprijs van € 10,00 (Prijs in de boekhandel € 14,95). Van iedere bestelling gaat € 2,50 naar de VBOK.

U kunt het boek bestellen op de website www.scholtenuitgeverij.nl tot 31 december.

Vul bij uw bestelling de code: **ALLESVBOK** in en uw korting wordt automatisch verrekend.

Telefonisch bestellen kan via telefoonnummer: **038 - 30 30 223.**

COLUMN

De volmaakte mens

Als ik tijdens mijn les vertel dat een meisje de keuze heeft om haar kindje te houden of om te kiezen voor een abortus vraagt een aantal leerlingen wat dat laatste eigenlijk is. Ze hebben er weleens van gehoord, maar hoe en wat precies, dat weten ze niet. Een jongen in de klas weet het wel en kan het goed uitleggen aan de andere leerlingen. Ik sta voor een groep leerlingen van een praktijkschool. Dat zijn jongeren met een laag IQ en soms met een licht verstandelijke beperking. Aan de buitenkant zie je vaak niets aan ze, maar als je even met ze praat, merk je dat dat ze moeite hebben om dingen te begrijpen. Met hen een gesprek voeren over onbedoelde zwangerschap vind ik super. Hun concentratie is misschien niet geweldig en het is soms moeilijk in te schatten wat ze wel en niet begrijpen, maar een discussie vinden ze wel leuk. Ook weten ze goed te benoemen wat er in hun leven zou veranderen als ze voor een kindje zouden moeten zorgen. Wanneer je vraagt wat voor gevolgen een abortus zou hebben, geven ze mooie en rake antwoorden. 'Als je dan later een kind krijgt, denk je er weer aan terug en heb je misschien wel verdriet.' Een VWO-leerling van die leeftijd hoor ik dat nog niet zo snel zeggen. Dat is zo leuk aan deze leerlingen. Ik ga geen debat met hen voeren over de grenzen van de wetenschap: hoe ver mag je gaan met genetische manipulatie of met embryo-selectie? Ik heb al moeite genoeg om de menstruatiecyclus uit te leggen. Voor sommigen is het al een hele prestatie als ze zelf de kaartjes kunnen lezen van het stellingenspel dat we in groepjes met elkaar spelen. Dat is ook het moment waarop de mooiste momenten boven komen. Een stelling luidt: 'Een gehandicapt kind kan geen volwaardig leven krijgen. Abortus is dan toch beter.' Eén van de branieschoppers uit de klas krijgt deze stelling voor z'n kiezen. Het is een jochie dat nog geen drie tellen stil op z'n stoel kan zitten, maar zijn reactie is goud: 'Wat een onzin, het maakt toch niet uit! Hij ken dan wel een handicap hebbe, maar daardoor is z'n leven niet minder waard!'

Misschien moeten we ethische dilemma's voortaan op praktijkscholen toetsen in plaats van door een ethische commissie van academici. Ik ben voor! 🍷

Tekst: Peter Munneke, preventiemedewerker van Siriz

Hoe Pro Life omgaat met IVF en ICSI

Wanneer een kinderwens niet in vervulling gaat, zijn er verschillende mogelijkheden die kunnen helpen om een kinderwens te vervullen. De vraag daarbij is of de deze medische mogelijkheden wel ethisch verantwoord zijn, bijvoorbeeld rond embryoselectie. Hoe wordt hier vanuit zorgverzekeraar Pro Life in de praktijk mee omgegaan?

Ervaringen van klanten en Pro Life vertrouwensarts Alie Hoek- Van Kooten waren aanleiding voor Pro Life om te onderzoeken of IVF- en ICSI-trajecten op een voor Pro Life verantwoorde manier beschikbaar gemaakt kunnen worden.

Pro Life vergoedt IVF en ICSI vanuit de basisverzekering, maar stelt daaraan wel de volgende beperkingen:

- Geen vergoeding van de kosten van IVF en ICSI waarbij men geslachtscellen gebruikt die niet van de wettelijke partner zijn;
- Geen vergoeding van kosten van IVF en ICSI als er sprake is van restembryo's;
- Op basis van deze beperkingen zijn er twee manieren om het invriezen van bevruchte eicellen te voorkomen:
 - Afspreken met de behandelend arts om slechts één eikel te laten bevruchten. De kans op een zwangerschap is daarmee wel vrij klein. Leidt de terugplaatsing van de eikel niet tot een zwangerschap? Dan moet de hele behandeling vanaf de hormoonstimulatie worden herhaald. Dat is behoorlijk intensief en belastend.
 - Kiezen voor het invriezen van onbevruchte eicellen. Het is nu technisch ook mogelijk om onbevruchte eicellen in te vriezen. Dit noemen we gevitricificeerde eicellen. Iedere maand kan er een eikel worden ontdooid en bevrucht met zaadcellen van de partner. De partner moet dan wel bij iedere behandeling sperma inleveren. Het invriezen van onbevruchte eicellen kan zowel bij IVF als bij ICSI plaatsvinden.

Vier Nederlandse ziekenhuizen erkennen de bezwaren die mensen hebben tegen het invriezen van bevruchte eicellen. Zij zijn bereid mee te werken aan het standpunt van Pro Life om restembryo's te voorkomen. Wanneer iemand – bijvoorbeeld vanuit geloofsovertuiging – ervoor kiest, worden niet bevruchte, maar onbevruchte eicellen ingevroren. De volgende ziekenhuizen hebben ervaring met IVF en ICSI en het gebruik van ingevroren onbevruchte eicellen:

- Kinderwenscentrum Leiderdorp
- UMC Groningen
- Radboud UMC Nijmegen
- Erasmus MC Rotterdam

Meer informatie: www.prolife.nl/kinderwenstraject

IVF (In Vitro Fertilisatie)

is een vruchtbaarheidsbehandeling waarbij de bevruchting buiten het lichaam tot stand komt: 'in vitro' betekent 'in glas' en 'fertilisatie' betekent 'bevruchting'.

ICSI (Intra Cytoplasmatische Sperma Injectie) is het injecteren van een (geselecteerde) zaadcel in het plasma van de eikel. De behandeling is eigenlijk hetzelfde als een IVF-behandeling, alleen de procedure in het laboratorium is anders. De patiënt merkt dus zelf geen verschil. Bij ICSI wordt één enkele zaadcel met een glaspipetje direct in het celplasma van de eikel gebracht.

HENKIE

Ik zat van de zomer op de boulevard in Scheveningen op een terrasje en ineens zag ik Henkie lopen.

Henkie Berkebach.

Wij hebben samen op school gezeten en we hadden elkaar in ruim dertig jaar niet meer gezien. ‘De Bult’ noemden wij hem. Ik herkende hem meteen. Hij leek alleen nog kleiner en zijn gezicht wat ronder geworden. Maar de bult zat er nog: een rugzak voor het leven.

Ik riep: ‘Hee, Henkie!’ Hij keek om, zag me en kwam bij me zitten. We raakten over van alles aan de praat, van vroeger en nu. En ook over de vraag wanneer je tevreden bent met jezelf. Ik dacht: Hij moet daar toch alles van weten!

Henkie zei: ‘Het verschil tussen jou en mij is niet zo groot, hoor. Ik ben waarschijnlijk op dezelfde manier verwekt als jij. Alleen bij mij is er een klein zandkorreltje meegeglip. Een “bedrijfsongeval” zou je kunnen zeggen.’

Ik vroeg hem of hij nooit in opstand was gekomen tegen de gevolgen van dat zandkorreltje. Bitterheid had gevoeld. Of agressie.

‘Vroeger wel,’ zei Henkie. ‘En ook machteloze woede. Vooral als we gingen voetballen en ik altijd als laatste overbleef bij het partijen kiezen. Maar nu niet meer hoor. Allang niet meer. Ik weet hoe ik die rugzak moet dragen om het gewicht niet te voelen. Alleen met nieuwe mensen vraag ik me toch altijd weer af: Wat zouden ze denken? Maar dat gaat gauw over. De problemen komen soms later. Als ze gaan zeggen dat ik het zo goed doe ondanks mijn handicap. Dat het zo flink van me is en zo knap.

Kijk, dat is goed bedoeld, maar dan zetten ze mij apart. Meer apart dan ze zelf weten. Apart en hoger, op een voetstuk, waar ik niet op wil. Ook omdat ik daar niet zo gemakkelijk afkom!

Verder ben ik best tevreden. En dat mag ook wel. Als m’n vader en moeder nu hadden geleefd, dan was ik er helemaal niet geweest. Hadden ze me afgekeurd bij de vruchtwaterpunctie. Dan was ik nooit door die vlokcentest heen gekomen. En moet je horen: ik ben toch mooi vergelijkingsmateriaal? Als je mij ziet, hoef jij die facelift toch niet meer? Het enige waar ik me wel es bang over maak de laatste tijd is, dat alles in de toekomst perfect en volmaakt moet. Als er een oor van een kopje breekt, flikker je dat kopje weg. Als een kind één scheve tand heeft, moet z’n gebit voor twee jaar in de ijzeren steigers. Tomaten zijn zo rood en rond als biljartballen en appels lijken wel ontworpen door een industriële vormgever.

En als mevrouw wat ouder wordt, neemt meneer een jong vriendinnetje. Er is geen plaats meer voor kneusjes. Dat vind ik eng. Straks wil iedereen dat “Zwitserlevengevoel”: schoon, gezond, aangeharkt en Alp-Frisch!

We zaten nog een tijdje zwijgend te kijken naar de zon die langzaam in de zee zakte. Toen zei ik: ‘Wat een perfecte dag!’ ‘Ja,’ zei Henkie, ‘dat komt omdat het gisteren regende...!’

Tekst: Paul van Vliet
Fotografie: Roy Beukser

EMMA

**“Ik heb letterlijk gezegd:
ik kan leven met verdriet,
maar niet met schuld.
Verdriet slijt, maar schuld-
gevoel gaat niet meer over.”**

**Fenna en haar man Nick
werden tijdens de zwanger-
schap van hun derde kindje
geconfronteerd met het feit
dat het meisje het syn-
droom van Edwards had,
een ernstige genetische
afwijking, met uiteindelijk
dodelijke gevolgen. Ze kre-
gen de keuze voorgelegd of
ze de zwangerschap wilden
afbreken, maar waren heel
stellig: “dat doen we niet,
dit kindje mag er zijn”.
Zo begon voor het gezin
een heel onzekere periode,
want ook de artsen kon-
den niet voorspellen of het
kindje geboren zou worden
en hoe lang het zou leven.**

“Bij de eerste 20-wekenecho leek alles prima te gaan met onze baby. Toch werden we enkele dagen later opgebeld, want ze hadden de foto's bekeken en wilden een tweede echo doen. Bij de tweede echo vertelden ze waar ze op wilden letten en noemden ook het syndroom van Edwards (Trisomie-18), maar ze vonden geen directe aanwijzingen. Gelukkig maar, want we hadden ook onze kinderen meegenomen naar die echo. Wij maakten ons geen zorgen en dachten alleen dat het ging om een overijverige echoscopist. Toch stuurde hij ons door naar het Erasmus MC voor een derde echo. En daar stortte onze wereld in. Ons kleine ongeboren meisje had inderdaad Trisomie-18. Na een vruchtwaterpunctie werd dat in de week erna definitief bevestigd.”

GEEN OPTIE

“De gynaecoloog vertelde er meteen bij dat 90% van de kinderen met deze genetische afwijking al tijdens de zwangerschap overlijdt. Slechts 10% wordt geboren, maar een groot gedeelte van die kinderen overlijdt ook nog tijdens de bevalling. Meteen werd gezegd: ‘als je wilt, mag je de zwangerschap afbreken’. Voor mij en mijn man was dat geen optie, dat heb ik meteen aangegeven. We wilden heel graag een derde kindje, en ook dit kindje was bij ons zeer gewenst. Met verdriet kan ik leven, niet met schuld. Rouw gaat voorbij, maar schuldgevoel niet. Ze accepteerden onze beslissing. Wel zeiden ze nog: ‘mocht je je bedenken, dan mag je bij deze afwijking de

zwangerschap ook nog in een later stadium afbreken’. Maar daarna zijn ze er nooit meer over begonnen.”

“De gynaecoloog nam alle tijd voor ons en heeft uitgelegd wat het syndroom van Edwards inhoudt. Maar ook vertelde ze dat ze absoluut niet kunnen voorspellen hoe het verder zou gaan met ons kindje. Zeker in het begin gingen we er dus vanuit dat onze baby op een gegeven moment wel zou overlijden in de baarmoeder. Iedere twee weken fietste ik naar het ziekenhuis voor een controle. Onderweg voelde ik haar schoppen, maar dan was ik nóg bang dat ik tijdens de echo zou zien dat ze niet meer leefde. Maar de weken gingen voorbij, ze groeide langzaam verder en ik voelde haar bewegen. Bij de controle van 32 weken zei de gynaecoloog ineens: ‘nu is de kans dat je kind het einde van de zwangerschap haalt al meer dan 50%’. En zo maakte de achtbaan waarin we zaten, ineens weer een onverwachtse bocht. We moesten weer helemaal omschakelen en dus toch een kinderkamer inrichten. En de babyspullen hoefden dus nog niet weg. Ons kindje ging misschien toch wel levend geboren worden.”

INVLOED

“Als je de beslissing neemt om de zwangerschap uit te dragen, ook al is het kind gehandicapt, oefen je daarmee heel veel invloed uit op je hele omgeving, je familie, je vrienden, je collega's! Dat heb ik heel erg gemerkt. Mijn vrienden zijn katholiek en gelovig, dus die stonden om ons

heen en baden voor ons. Ze waren positief nieuwsgierig. Mijn collega's reageerden ook niet negatief. Wel zei één collega: 'ik zou het niet kunnen'. Mijn schoonouders vonden het wel heel moeilijk en maakten zich zorgen over wat we ons allemaal op de hals haalden. Mijn zus snapte niet dat ik de zwangerschap niet afbrak, dat heb ik wel heel moeilijk gevonden."

"Met onze gynaecoloog spraken we af dat de bevalling met 41 weken zou worden ingeleid als ons meisje dan nog niet was geboren. Ze legden ons uit dat ze niet medisch zouden handelen tijdens of na de geboorte bij ons meisje, want ze zou toch sterven. Dat vinden ze zinloos medisch handelen en dat begrepen we heel goed."

POINT OF NO RETURN

"Maandag 25 juni ging ik naar het ziekenhuis, waar de bevalling ingeleid werd. We gingen erheen met de gedachte: er zijn drie opties. Ons kindje sterft tijdens de bevalling, of net erna, óf ze blijft leven. Nu was the point of no return. Nog even en we zouden het eindelijk weten. Een hele spannende dag. Ik wilde tijdens de bevalling geen band om mijn buik om de hartslag van Emma te meten, want ik wist dat ik toch de hele bevalling door moest. Ze moest op een natuurlijke manier geboren worden, of ze de bevalling zou overleven of niet. Ik wilde pas weten of ze het gehaald had, wanneer ze er zou zijn."

"Het eerste wat ik vroeg toen de baby geboren werd, was niet of het een jongetje of meisje was, maar: 'doet 'ie

het?' 'Ja, ze doet het!' Toen wist ik pas dat we een meisje hadden. En dat ze leefde! En dan ben je zó blij, niet normaal! Ik was helemaal hyper! Ik was er eigenlijk al die tijd vanuit gegaan dat we geen derde kindje zouden krijgen, maar nu had ik dus wél een kindje, een levend kindje!"

"Emma was klein en bleek, maar verder niet heel anders dan andere baby'tjes. Ze kon zelf ademen, woog 2200 gram en was ongeveer 43 centimeter lang. Maar de onzekerheid bleef. Want hoe lang zou ze leven? Wat moesten we vragen aan de mensen die op kraamvisite kwamen? Na twee dagen mocht ze mee naar huis. Emma had niet veel kracht, waardoor ze heel moeilijk kon drinken. Elke drie uur was ik één uur bezig om met een flesje wat melk bij haar naar binnen te krijgen. Ze had dan een klein beetje op, waarna ze ongeveer twee uur kon proberen te slapen. Dag en nacht ging dat zo door, vier maanden lang. Ze was stabiel, het ging niet langzaam slechter, wat de artsen hadden voorspeld. Het ging gewoon door van dag tot dag, en heel langzaam groeide ze, in de lengte en in gewicht. Na vier maanden zat ze in maatje 56. Hoewel ze langzaam groeide, ontwikkelde ze zich verder niet veel. Ze trappelde nauwelijks, greep niet met haar handjes en haar eerste lachje zagen we pas toen ze bijna vier maanden oud was. Ze ging ook niet langer slapen tussen de voedingen door."

THUISZORG

"Na drie maanden was ik helemaal

uitgeput. Het dag en nacht elke drie uur een uur lang voeden, de zorg om Emma en de zorg voor mijn andere twee kinderen, de spanning waarmee we al zo lang leefden, de overlevingsstand waar we in hadden gestaan sinds die 20-weken echo... ik trok het niet meer. De zomervakantie nekte me, door de verandering van het ritme. Toen hebben we ook besloten om thuiszorg in te schakelen voor Emma. Twee ochtenden per week kwamen ze haar verzorging overnemen, zodat ik meer aan rust en aan de andere kinderen toe kwam. De thuiszorg raadde ook aan om Emma sondevoeding te geven. Had-den we dat maar eerder gedaan! In een kwartier kreeg ze meer binnen dan via een uur uit het flesje. En het bleef erin. Ze had eindelijk een volle buik. Daarna had ze zelfs nog energie om een kwartier te spelen en sliep ze twee uur vast. Emma bloeide op."

"Op een woensdag eind oktober had Emma een hele goede dag. Mijn moeder was er en die heeft mooie foto's van haar gemaakt. Gelukkig maar, want donderdag had ze een rottag, waar ze veel hilde en slecht sliep. Zulke dagen had ze wel eens vaker, dus ik maakte me geen zorgen. Na weer een doorwaakte nacht, legde ik Emma na haar laatste nachtvoeding om half vijf in haar bedje, zodat ik ook nog even twee uur kon slapen, voordat de wekker weer zou gaan. Ze is toen rustig geworden. Achteraf denk ik dat ze toen aan haar stervensproces is begonnen. Om zeven uur werd ze niet wakker, dus we ontbeten met

elkaar. Om acht uur had ik haar nóg niet gehoord, dus ik ging haar uit bed halen, terwijl mijn man de kinderen naar de opvang zou brengen. Maar zodra ik haar zag, wist ik: dit gaat niet goed. Ze is aan het sterven. Ze gaat dood. Ik zei tegen mijn man en kinderen dat ze maar thuis moesten blijven. De thuiszorg kwam langs en bevestigde mijn vermoeden: Emma zou gaan sterven. Uiteindelijk is ze om tien uur in de ochtend gestorven, in onze armen. De kinderen waren er ook bij.”

IMPACT

“Maartje, onze oudste, was bijna vier en snapte wel wat er die dag gebeurde. Aart was twee, die snapte het niet. Maar ze zijn er gewoon bij geweest, ook mochten ze thuis in het wiegje kijken, waar Emma opgebaard lag. En ook gingen ze gewoon mee naar de begrafenis. Ik vind het moeilijk om hun verdriet te zien. Soms vragen ze nog wel eens: ‘Wanneer komt Emma terug? Ik wil Emma terug.’ Het is nu drie jaar geleden dat onze Emma is overleden. Ik merk wel dat hun verdriet slijt bij ze. In het begin gingen we iedere dag naar Emma’s grafje en werd er iedere avond gehuild. Nu niet meer. Bij mij kwam het verdriet er pas echt uit een paar maanden later. Ik had me in het begin helemaal op het verdriet van de kinderen gefocust. Toen ik aan het begin van het nieuwe jaar naar een conferentie ging van de katholieke kerk, heb ik daar eigenlijk alleen maar gehuild.

Eindelijk kwam alles eruit. Het was tijd om mijn eigen rouwproces door te gaan.”

“Het was een grote wens van ons om een derde kindje te krijgen, als God ons een kindje zou geven. Dus we waren heel blij dat ik zwanger was van onze derde. En ook al was Emma gehandicapt, ze was een mens, een kostbaar klein meisje, van wie we heel veel hielden. We hebben de kinderen bewust nooit verteld dat

er iets mis was met Emma, ook niet tijdens de zwangerschap, omdat we zelf niet wisten wanneer Emma zou sterven. En voor kleine kinderen kan in hun beleving een week of een maand hetzelfde zijn. Emma was voor hen een gewone baby, en dat was ze ook. Ze mocht er zijn!”

Het verhaal over Emma raakt je. Het kan niet anders. Hoe groot is de impact van een zorgwekkende twintigweken echo als je zo blij bent met je zwangerschap en het kind dat je verwacht? Wat doe je als je hoort dat je baby een beperking heeft? Of zelfs niet levensvatbaar lijkt te zijn? Ouders hoeven er in dit soort situaties niet alleen voor te staan. Siriz biedt begeleiding. Samen met een maatschappelijk werker kunnen ouders nadenken over de verschillende keuzes waarmee zij geconfronteerd worden en de consequenties daarvan. Ook wordt er stil gestaan bij het verdriet, de rouw en andere emoties die spelen bij henzelf, maar ook bij andere gezinsleden. Daarnaast wordt er samen nagedacht over draagkracht. Wat kunnen de ouders wel of niet aan? En bij wie kunnen zij terecht voor steun? Hoe kunnen zij zich voorbereiden op het ouderschap als het kindje levend geboren wordt? Maar, verdrietig genoeg ook, hoe willen de ouders vorm geven aan het eventuele afscheid van hun baby? En hoe bereiden ze zich daarop voor? Siriz wil naast ouders staan in deze moeilijke periode in hun leven.

Marja van der Veen,
Maatschappelijk werker van Siriz

BOEK & BEELD

Tekst: Arthur Alderliesten

DOCUMENTAIRE OVER DE DESIGNERBABY

Dit voorjaar jaar werd door de VPRO en Human de zesdelige documentaire *De volmaakte mens* uitgezonden. De eerste uitzending is gewijd aan de designerbaby en opent met de vraag: wat is de mens? Bas Heijne constateert dat de mogelijkheden om mensen te verbeteren zo talrijk zijn geworden, dat we ons moeten afvragen hoever we hierin kunnen en willen gaan.

In de documentaire spreekt Heijne met Julian Savulescu, professor filosofie en bio-ethiek en trotse vader. Savulescu stelt dat de mens zoals hij nu is, niet goed genoeg is. Hij voert een pleidooi voor een onbeperkte keuzevrijheid in het selecteren van menselijke eigenschappen voor je kind zonder bemoeienis van de overheid, met bepaalde ethische grenzen. Volgens de professor is het aan ons om te bepalen hoe we deze macht gaan gebruiken. Op dit 'hoe' komt niet echt een antwoord. Op wie die 'ons' zijn die het mogen bepalen overigens ook niet. Op de vraag of Savulescu zijn kinderen zou willen veranderen, luidt het antwoord ontkennend. Hij vindt ze – ironisch genoeg als je kijkt naar zijn pleidooi – perfect zoals ze zijn. Ook

BEKIJK DE DOCUMENTAIRE VIA NPO.NL
HTTP://GOO.GLIY8KNXQ

neemt Heijne de kijker mee naar een IVF-kliniek in Noord-Cyprus, waar embryo's worden geselecteerd op geslacht. 'In jullie land kun je in Amsterdam naar de rosse buurt en marihuana kopen. Jullie zeggen dat dat een mensenrecht is. Waarom zouden mensen dan niet het geslacht van hun kinderen mogen kiezen?' aldus de directeur. Er is heel veel mogelijk, maar wordt de wereld er beter van wanneer kinderen naar onze inzichten gevormd kunnen worden? "Sommige grenzen wil ik liever accepteren; daar word ik niet minder gelukkig van," stelt Heijne aan het eind van de uitzending. Een bijzonder boeiende, informatieve serie die de kijker meeneemt in de vraag: 'Hoe ver kunnen en willen we gaan met het manipuleren van menselijk, ongeboren leven? Een idee van een antwoord wordt wellicht gevonden door niet te starten met de vraag naar *wat* de mens is, maar *wie* de mens is.

Naast de televisieserie, stelde Heijne ook een bundel samen over hetzelfde thema. *Kleine filosofie van de volmaakte mens* belicht het onderwerp genetische manipulatie van alle kanten. Het is een persoonlijke bloemlezing van 15 artikelen, waarin invloedrijke filosofen en ethici aan het woord komen.

BAS HEIJNE
KLEINE FILOSOFIE VAN DE VOLMAAKTE MENS
-> 300 PAGINA'S
-> PROMETHEUS 2015

MICHAEL J. SANDEL
PLEIDOOI TEGEN VOLMAAKTHEID. EEN ETHIEK
VOOR GENTECHNOLOGIE
115 PAGINA'S | TEN HAVE, 2012
VERTALING VAN "A CASE AGAINST PERFECTION", 2007

PLEIDOOI TEGEN VOLMAAKTHEID

Michael J. Sandel voert pleidooi tegen het streven de mens volmaakt te maken door te sleutelen aan menselijke genen. Sandel laat zien dat mensen vaak geen bezwaar hebben als gentherapie wordt gebruikt om ziekten te bestrijden, maar wél als het gaat om het verbeteren van een gezond lichaam. Hoe ontvankelijk zijn we nog voor het ongevraagde, vraagt Sandel zich af. Zien we het leven nog als een geschenk? Zijn pleidooi tegen het streven naar het volmaakte kind is dan ook om het leven weer als een geschenk te zien. God kan de gever zijn, maar hij voert ook seculiere, liberale argumenten aan om het leven te zien als een gave. Genetisch geprogrammeerde mensen kunnen zichzelf namelijk niet zien als schepper van hun eigen leven. Mensverbetering is, aldus Sandel, dus in strijd zijn met het liberale idee van de maakbaarheid van de mens. In het ethische gesprek over de toepassingen van de gentechнологie spelen de vrijheid en de wensen van de ouders een grote rol. Net als rond abortus het geval kan zijn. Daarin raken de gentechнологie en de bescherming van het ongeboren leven elkaar. Hoe ontvankelijk zijn we voor het ongevraagde?

Geef het leven door

De VBOK in uw testament

We maken allemaal keuzes in ons leven. Sommige keuzes vallen goed uit, andere betreuren we achteraf. Sommige mensen staan voor een keuze die letterlijk van levensbelang is: mag het kindje in de buik wel of niet doorleven?

De VBOK zet zich in voor dit ongeboren leven. Dat doen we door:

- Het gesprek rond abortus te voeren en te benadrukken dat het niet alleen gaat om zwangerschap, maar om leven dat wordt afgebroken;
- Het actiever aanbieden van hulp en meer aandacht te vragen voor de gevolgen van abortus;
- De bescherming van het ongeboren leven door preventie en hulpverlening via uitvoeringsorganisatie Siriz financieel mogelijk te maken.

Siriz voert veel gesprekken met zwangere vrouwen, waarin geprobeerd wordt rust te brengen. Zo wordt vaak het 'noodsituatie'-gevoel weggenomen en komt er voor de vrouw ruimte om haar zwangerschap te omarmen en te beseffen dat ze moeder is van een kostbaar kind in haar buik. Een andere vorm van hulpverlening is het opvangen van zwangere vrouwen bij een gastgezin of een opvanghuis.

Ons doel als VBOK is om náást zwangere vrouwen te staan, hen te steunen en zo hun ongeboren kind een kans te geven. Ook u kunt hen helpen. Als u de VBOK opneemt in uw testament, geeft u het ongeboren kind kans op leven. Want ieder leven, ieder kind, is waardevol en kostbaar.

Wilt u meer informatie over de mogelijkheden om de VBOK op te nemen in uw testament, of geheel vrijblijvend hierover van gedachten wisselen, neemt u dan contact op met Evelien van Essen, via evelien.vanessen@vbok.nl of via telefoonnummer 033 - 463 82 12.

Oproep

Word ambassadeur van het ongeboren leven!

Bouw samen aan de missie van de VBOK om het draagvlak voor het ongeboren kind te vergroten. Maak met jouw initiatief en talent het verschil!

Zet je vrijwillig in voor de VBOK:

- Netwerken
- Redactie *Laat Leven*
- Verzorgen debattraining
- Collecteren
- Uitdragen gedachtegoed
- + Op beurzen
- + In je eigen omgeving
 - > Buren
 - > Vereniging
 - > Kerk
 - > Sportschool

Graag komen we met je in gesprek. Mail naar info@vbok.nl of bel 033 - 463 82 12.

**ELK MENSELIJK LEVEN IS
WAARDEVOL EN KWETSBAAR
EN VERDIENT ZORG
EN BESCHERMING.
ONGEBOREN LEVEN
IN HET BIJZONDER.**

VBOK en Siriz: wie doet wat?

Beïnvloeding van de publieke opinie om het maatschappelijk draagvlak voor het ongeboren leven te vergroten.

Biedt preventie gericht op de bewustwording en weerbaarheid van jongeren op het gebied van seksualiteit, relaties, onbedoelde zwangerschap en de waarde van het menselijk leven.

Op een respectvolle en bewogen manier met en namens de leden te handelen en te communiceren. We inspireren tot actieve deelname en rusten elkaar hiervoor toe.

Biedt ondersteuning en zorg aan mannen en vrouwen:

- bij (de keuze bij) een onbedoelde zwangerschap;
- bij een zorgwekkende 20 wekenecho;
- bij afstand ter adoptie of plaatsing van een kind in een pleeggezin;
- bij de verwerking van een abortus;
- bij bevallen onder geheimhouding;
- met diverse soorten opvang.

Creëert financiële mogelijkheden om preventie, ondersteuning en zorg te bieden. Hierdoor wordt onder andere het werk van Siriz mogelijk gemaakt.

EEN HUIS VAN VREDE VOOR JONGE MOEDERS

LEEF LEER HUIS

Het is een zonnige zaterdagmiddag. Kalala en Tshipadi lezen in de knusse woonkamer een stripverhaal en doen op de laptop nog wat werk voor school. Natasja en Allert Jan schuiven aan de keukentafel. In de kleine tuin schijnt de zon. Binnen een paar maanden verlaten zij hun huis, om in het leef-/leerhuis van Siriz in Gouda te gaan wonen. Een enorme verandering, waar ze als gezin met elkaar naartoe hebben geleefd. “De kinderen vinden het leuk! Je kan natuurlijk nooit precies in hun hoofden kijken en het is voor hen moeilijk om te bevatten, maar ze hebben er zin in!” Lachend beamen de kinderen vanuit de woonkamer dat ze het leuk vinden en dat ze ook vooral zin hebben in de konijntjes en de trampoline, die straks in de grote tuin zullen passen.

Een warm thuis bieden voor jonge moeders, die nergens anders terecht kunnen. Dat is heel in het kort wat het gezin Versluis gaat doen. Wil doen. In het leef-/leerhuis in Gouda, dat ze in dienst van Siriz gaan beheren, komen maximaal vier jonge moeders te wonen. “Vanaf ongeveer drie maanden voor de bevalling tot zo’n zes maanden na de bevalling komen ze bij ons in het huis,” vertelt Natasja. Ze heeft twee dagen geleden haar baan als secretaresse opgezegd. “In maart attendeerde een kennis, die bij Siriz werkt, me op de functie in het leef-/leerhuis die zou gaan komen. Allert Jan en ik waren al lang op zoek naar een manier om als gezin een plek te bieden aan mensen

die een thuis nodig hebben. Mijn droom was om een gezinshuis* te zijn (*Een gezinshuis biedt een veilig thuis voor uithuisgeplaatste kinderen. In een gezin in een normale omgeving. Met gezinshuisouders die een vaste basis en professionele begeleiding bieden.), maar dat was voor ons gezin, met twee geadopteerde kinderen, moeilijk te realiseren. Toen ik hoorde over dit leef-/leerhuis, was ik meteen enthousiast. Nog belangrijker: hier is ook Allert Jan heel enthousiast over! Dit is iets wat we echt samen willen.” Er volgden veel gesprekken en een lange periode om alles goed te regelen en vast te leggen. Voor Natasja werd die periode per 1 oktober afgesloten

met het opzeggen van haar baan en het tekenen van het contract met Siriz. Het begin van iets nieuws. Een droom die werkelijkheid wordt. “Het was heel moeilijk om er zo lang over te zwijgen op mijn werk. Dit is zoiets groots, ons leven gaat helemaal veranderen, en eigenlijk wil je dat delen met je collega’s. Tot twee dagen geleden kon dat niet. Dat vond ik erg pittig. Nu werk ik nog één maand. Daarna ga ik voor Siriz aan de slag.”

HUIS VAN VREDE

De jonge moeders die uiteindelijk in het leef-/leerhuis zullen gaan wonen, hebben zelf contact gezocht met Siriz vanwege hun zwangerschap.

Wanneer ze niet bij familie of vrienden terecht kunnen, kunnen ze na gesprekken met Siriz zelf kiezen om voor een periode in het huis bij de familie Versluis te gaan wonen. Natasja: “Je kunt je bijna niet voorstellen dat er niemand is die er voor die meiden wil zijn, die zegt: ‘kom maar bij mij’. Wij willen dat doen. We willen een huis van vrede zijn voor deze jonge moeders, waar we ze voorleven wat een gezin inhoudt. Een plek waar ze tot rust mogen komen, zich thuis zullen voelen, en waar we ze helpen om later mét hun kind, hun plek weer in te nemen in de maatschappij.”

“Ik ben het vaste baken in huis,” vertelt Natasja. Allert Jan heeft overdag gewoon zijn baan, maar hij is er ’s avonds en in de weekenden natuurlijk ook actief bij betrokken. Vanuit Siriz is er ook voor 36 uur per week een hulpverlener in huis, want er

speelt vaak heel veel meer bij de meiden in hun situaties. We willen ook graag met vrijwilligers samenwerken; samen met hen gaan we ontdekken welke rol zij kunnen hebben in het leef-/leerhuis.”

Allert Jan: “Die vier tot vijf meiden die bij ons komen wonen, hebben misschien ook wel te maken met vier tot vijf jongens, vaders. Als die langs komen, dan ben ik thuis. Verder ben ik er natuurlijk tijdens het avondeten en in de weekenden. Ook ik heb een vrijwilligerscontract ondertekend bij Siriz.”

BINNENWALSEN

Natasja: “We hebben in het verleden veel met tieners van 16 tot 22 gewerkt in onze kerk en ik heb ook heel veel geleerd over allerlei problematiek, ook hechtingsproblematiek. We hebben gemerkt dat we veel kennis hebben om de beschadiging te zien bij mensen, maar dat God mij

ook echt het talent heeft gegeven om ‘achter’ de mens te kijken. Op die manier kan ik mensen heel persoonlijk helpen. Het is ook echt iets wat mijn hart heeft. Altijd heb ik iets willen betekenen voor beschadigde mensen en nu kan ik het eindelijk echt! Ik kan niet zomaar in iemands leven binnenwalsen, maar nu komen ze mijn leven binnen! Ze kiezen er zelf voor en ik mag ze helpen. In de korte tijd dat ze bij ons zijn, mogen we ze de liefde van Christus laten zien, die we als gezin uitleven.” Allert Jan: “De periode dat de jonge moeders bij ons wonen is ook kort. Je bent er om ze te helpen en richting te geven, maar we moeten wel realistisch zijn: je kan niet in negen maanden de hele wereld veranderen. Dat zal soms ook best moeilijk zijn.”

ZELFSTANDIG

In het leef-/leerhuis hebben alle vrouwen een ruime eigen kamer

ZE MOGEN KOMEN ZOALS ZE ZIJN WIJ WILLEN ZE GEBORGENHEID VEILIGHEID EN LIEFDE GEVEN IEMAND DIE MET ZE MEEDENKT

voor zichzelf en hun kind. Voor de jonge moeders zijn er ook een aantal douches en wasmachines, die ze kunnen gebruiken. Het hart van het huis wordt de grote, gezellige woonkamer en woonkeuken, hoopt Natasja. “Ik hou van zo’n tafel, waar je met z’n allen aan kunt zitten. Daar ontstaan de mooiste gesprekken. Zo’n gezellige ruimte, met warme tinten, waar je een plekje kan creëren, waar je je geborgen voelt.” Het gezin Versluis krijgt een ‘huis’, een gedeelte van het grote huis, waar ze zich kunnen terugtrekken met hun eigen gezin. “We zullen zoveel mogelijk in het hart van het huis zijn, maar als we privacy nodig hebben, dan hebben we onze eigen kleine keuken en woonkamer. Een eigen plek is ook goed voor onze kinderen.”

Overdag zullen de jonge moeders genoeg te doen hebben, verwacht Natasja. “Sommigen moeten misschien

naar school, naar het gemeentehuis, naar de verloskundige. Het is de bedoeling dat ze de periode dat ze bij ons wonen, gebruiken om tot rust te komen én hun leven op orde te brengen. Ze moeten er echt iets van willen maken. Het is de bedoeling dat we ze naar zelfstandigheid toe helpen. Als ze werken of naar school gaan, moeten ze ook zelf opvang voor hun baby regelen. Allemaal zaken die horen bij het zelfstandig zijn.”

STOER

Natasja: “Nu we dit gaan doen, zeggen mensen: dit past bij jullie! En dat is ook zo, denken wij. Tijdens het proces van gesprekken met Siriz, heeft God ons ook meerdere momenten gegeven waarop Hij bevestigde: Ik ga met je mee, dit is wat je moet doen. We hebben weleens eerder grote stappen willen maken, maar dan ging er steeds een deur dicht. Nu bleven er maar deuren open gaan, tot onze

eigen verbazing ook wel. En nu is het dan eindelijk bijna zo ver. De puzzelstukjes vallen op hun plek. Dit klopt. En daar word ik zó blij van in mijn hart!”

Allert Jan vult aan: “We mogen een plek bieden voor meiden die het zó moeilijk hebben, waar ze even op adem mogen komen, waar ze even gewoon mogen zijn. Ze komen uit moeilijke situaties, en die situaties zullen echt niet zomaar veranderen. Maar we mogen ze een plek bieden waar ze niet meteen op hun tenen hoeven te lopen. Ze mogen komen zoals ze zijn en wij willen ze geborgenheid, veiligheid en liefde geven. En iemand die met ze meedenkt.” “En mijn baas? Die vindt het stoer dat ik dit ga doen,” vertelt Natasja lachend. ☺

Tekst: Jessica van den Bogerd

**ER ZIJN SLECHTS TWEE
MANIEREN OM JE LEVEN
TE LEVEN**

**DOEN ALSOF NIETS
EEN WONDER IS**

Albert Einstein

**EN DOEN ALSOF ALLES
EEN WONDER IS**